

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

TARPINSTITUCINĖS LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO DARBO GRUPĖS POSĖDŽIO (NUOTOLINIO) PROTOKOLAS

2023 04 06 Nr. 1
Vilnius

Posėdis įvyko 2023 m. balandžio 6 d., 15:00–17:00 val.

Posėdyje dalyvavę darbo grupės nariai:

Egidijus Meilūnas Kęstutis Vaškelevičius	užsienio reikalų viceministras, darbo grupės pirmininkas; Vyriausybės kanceliarijos (LRVK) Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės vadovas, darbo grupės pirmininko pavaduotojas;
Arnoldas Abramavičius Ingrida Dačioliienė	vidaus reikalų viceministras; Vytauto Didžiojo universiteto Pasaulio lietuvių universiteto veiklų koordinatorė;
Lina Dusevičienė Jurga Greičienė Mindaugas Liutvinskas Gytis Oganauskas	VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narė, administracijos vadovė; teisingumo viceministrė; finansų viceministras; VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (LRT) generalinio direktoriaus pavaduotojas;
Rimvydas Rubavičius	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) valdybos pirmininkas;
Donata Simonaitienė Kotryna Stankutė-Jaščemskienė Marija Šaraitė Albinas Vilčinskas Roma Žakaitienė Audronė Želnienė	VšĮ Lituaniščių mokyklų asociacijos (LMA) valdybos narė; VšĮ Mariaus Jakulio Jason (MJJ) fondo direktorė; VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ (GLL) direktorė; kultūros viceministras; Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė; Užsienio reikalų ministerijos (URM) Globalios Lietuvos departamento (GLD) Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja, darbo grupės sekretorė;
Karolis Žemaitis Lina Žukauskaitė	ekonomikos ir inovacijų viceministras; URM GLD direktorė.

Kiti posėdyje dalyvavę asmenys:

Dalia Asanavičiūtė Karolina Borysaitė Laura Dilytė Aušra Dumbliauskienė	LR Seimo narė; URM GLD sekretorė; URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus vedėja; URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;
Gražina Genė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) Užsieniečių integracijos grupės vyr. specialistė;
Jurgis Giedrys	Kultūros ministerijos (KM) Profesionalios kūrybos ir tarptautiškumo politikos grupės patarėjas;
Aušra Grikevičienė	Vidaus reikalų ministerijos (VRM) Migracijos politikos grupės vadovė;
Jurgita Gurskaitė Vitalija Kardokaitė-Šimanauskienė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus atašė; URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;

Agnė Kavaliauskienė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (EIM) Ekonomikos plėtros departamento vyresnioji patarėja;
Inga Kriščiūnienė	Lietuvos nacionalinio kultūros centro (LNKC) direktoriaus pavaduotoja, posėdyje pakeitusi direktorių Saulių Liausą;
Kleopas Matas Kvizikevičius Miglė Lamonovaitė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus atašė; Jaunimo reikalų agentūros Nacionalinės jaunimo politikos skyriaus vyr. specialistė, posėdyje pakeitusi direktorių Joną Laniauską;
Indrė Laučienė	Užimtumo tarnybos prie LR SADM Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vedėja;
Neringa Marozaitė-Rasmussen Irena Martinkutė	EIM ministro patarėja; SADM Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrę Justiną Jakštienę;
Mėta Matuzevičienė	Teisingumo ministerijos (TM) Teisėkūros politikos grupės vyresnioji patarėja;
Reda Nikrėvičė Andrius Puksas	TM Teisinių paslaugų politikos grupės vyresnioji patarėja; Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis komisijos pirmininko pareigas;
Jovita Radžiūnaitė-Kaleininkienė Goda Rapolavičiūtė-Stanevičienė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus pirmoji sekretorė; LRVK Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės patarėja;
Gabija Raslanaitė Violeta Raulynaitienė Virginija Rinkevičienė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus patarėja; URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus vyr. specialistė; Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Užsienio lietuvių skyriaus vedėja, posėdyje pakeitusi viceministrą Ramūną Skaudžių;
Edmundas Sakalauskas	VRK atstovas, posėdyje pakeitęs Mokymų ir komunikacijos skyriaus patarėją Indrę Ramanavičienę;
Julita Sakalytė Gitana Skripkaitė Agnė Smith Rūta Vaičiūnienė Saulė Varnelytė	URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė; URM GLD direktoriaus pavaduotoja; URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus antroji sekretorė; URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėja; Krašto apsaugos ministerijos Gynybos politikos grupės Politikos (veiklos kryptį) analitikė;
Daiva Vežikauskaitė	VRM Migracijos politikos grupės patarėja.

1. Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plano 2022 m. ataskaita.

Darbo grupės pirmininkas, užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas, pristatydamas Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m veiksmų plano įgyvendinimo (toliau – Veiksmų planas) 2022 m. rezultatus, pasidžiaugė augančiu valstybės institucijų ir savivaldybių įsitraukimu įgyvendinant diasporos politiką: 2022 m. į Veiksmų plano įgyvendinimą įsitraukė 30 valstybės institucijų ir 7 savivaldybės (2021 m., įgyvendinant „Globalios Lietuvos“ programą, dalyvavo 23 valstybės institucijos), įsitraukimas ir toliau auga – Veiksmų planą 2023–2025 m. įgyvendina 50 partnerių – 32 valstybės institucijos ir 18 savivaldybių. Ateityje į Veiksmų plano įgyvendinimą bus siekiama įtraukti dar daugiau savivaldybių – išvykusieji tautiečiai save pirmiausia sieja su gimtuoju miestu ar kaimu. Pasak E. Meilūno, džiugina ir augantis finansavimas – Veiksmų plano įgyvendinimui 2022 m. iš viso panaudota 9,3 mln. eurų, kuriuos skyrė 14 valstybės institucijų ir 6 savivaldybės: 2022 m. diasporos politikai įgyvendinti skirtas finansavimas išaugo du kartus lyginant su 2021 m. E. Meilūnas, pristatydamas pagrindinius URM veiklos pasiekimus, pirmiausia pasidžiaugė puikiu komandinio LR Seimo, ŠMSM, URM ir diasporos organizacijų darbo rezultatu – sukurta realios paramos neformaliajam lituanistiniam švietimui užsienyje sistema. URM prisidėjo prie lituanistinio

švietimo užsienyje viešinimo ir populiarinimo: organizavo viešinimo kampaniją, kuri socialiniais tinklais pasiekė apie 700 tūkst. vartotojų visame pasaulyje, pradėjo naują iniciatyvą – garbės ženklelis „Lietuvių kalbos ambasadorius“ skiriamas lituanistinio švietimo mokyklų specialistams, steigėjams ir rėmėjams už darbą, puoselėjant lietuvių kalbą užsienyje. E. Meilūnas pabrėžė, kad svarbiu siekiu išlieka diasporos vaikų ir jaunuolių, besimokančių formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigose skaičiaus augimas, t. y. iki 2030 m. pasiekti, kad 20 proc. visų vaikų ir jaunuolių, gyvenančių užsienyje, lankytų lituanistines mokyklas. Darbo grupės pirmininkas atkreipė dėmesį į suaktyvėjusią Lietuvos diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų veiklą įgyvendinant diasporos politiką, tam skiriamus resursus, augantį vadovų įsitraukimą. E. Meilūnas pabrėžė, kad 2022 m. URM daug dėmesio skyrė diasporos grįžimo į Lietuvą skatinimo klausimams. Vyriausybės nutarimu buvo pakeisti URM nuostatai ir nuo 2023 m. įtvirtintos naujos ministerijos funkcijos: koordinuoti Lietuvos institucijų veiksmus skatinant diasporos grįžimą (arba atvykimą) į Lietuvą, organizuoti informacijos teikimą Lietuvos diasporai aktualiais grįžimo ar atvykimo į Lietuvą gyventi, studijuoti ar dirbti klausimais vieno langelio principu. E. Meilūnas padėjo vidaus reikalų viceministriui A. Abramavičiui už bendradarbiavimą perduodant reikalingą informaciją ir patirtį, derinant projekto „Renkuosi Lietuvą“ tęstinumo klausimus (iki 2022 m. pabaigos VRM finansavo Tarptautinės migracijos organizacijos Migracijos informacijos centro „Renkuosi Lietuvą“ veiklą). Darbo grupės pirmininkas informavo, kad URM numato išplėsti ir patobulinti informacijos teikimą Lietuvos diasporai aktualiais grįžimo ar atvykimo į Lietuvą klausimais vieno langelio principu – planuojama sukurti platformą, kurioje būtų teikiama išsami informacija su galimybe nukreipti į atitinkamas institucijas, savivaldybes, apimant visas su grįžimu susijusias sritis. E. Meilūnas taip pat sakė, kad įvertinus nepakankamą diasporos pasiekiamumą (apie 10 proc.), URM daug dėmesio skyrė komunikacijai – „Facebook“ paskyros „Globali Lietuva – Global Lithuania“ sekėjų skaičius per 2022 m. pasiekė 24 tūkst. sekėjų, pradėtas leisti diasporos aktualijoms skirtas naujienlaiškis. Pasak darbo grupės pirmininko, komunikacija bus dar labiau stiprinama ir plečiama, ypač atsižvelgiant į 2024 m. planuojamą referendumą dėl daugybinės pilietybės.

ŠMSM Užsienio lietuvių skyriaus vedėja V. Rinkevičienė, pristatydama ŠMSM veiklą diasporos politikos įgyvendinimo srityje, pabrėžė, kad lituanistinio švietimo užsienyje puoselėjimas ir plėtra – vienas svarbiausių diasporos politikos prioritetų. Pasak V. Rinkevičienės, 2022 m. gruodžio mėn. duomenimis užsienyje veikė 245 formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigos (236 – neformaliojo ugdymo mokyklos, 9 – bendrojo ugdymo įstaigos), kuriose mokėsi apie 12 tūkst. vaikų ir jaunuolių. Svarbiausias pokytis – nuo 2023 m. sausio 1 d. įtvirtinta nuolatinės finansinės paramos lituanistinėms mokykloms skyrimo iš valstybės biudžeto galimybė, patvirtinta finansavimo tvarka, pagal kurią mokyklos gali gauti lėšų patalpų nuomai ir jų išlaikymui, mokytojų atlyginimams, ugdymui skirtoms priemonėms įsigyti, banko administravimo mokesčiams padengti. V. Rinkevičienė minėjo ir kitus ŠMSM įgyvendintus pasiekimus: nuo 2022 m. vidurio lituanistinių mokyklų mokiniai gali laikyti testą kalbos mokėjimo lygiui nustatyti ir gauti oficialų lygį patvirtinantį pažymėjimą; patvirtintas lituanistinio švietimo pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašas; patobulinti Mokinių ir Pedagogų registrai, pritaikant juos lituanistinių mokyklų mokinių ir mokytojų registravimui; kartu su KM parengti teisės aktų pakeitimai, sudarant sąlygas nuo 2022 m. Kultūros paso paslaugomis naudotis visų užsienyje veikiančių lietuviškų bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams; organizuotos XI Pasaulio lietuvių sporto žaidynės, skirta parama diasporos organizacijų sporto veiklai ir kt. Kalbėdama apie skiriamą finansavimą lituanistinio švietimo išlaikymui ir bendrojo ugdymo proceso organizavimui, ŠMSM atstovė informavo apie Baltarusijos režimo draudimą nuo rugsėjo 1 d. Baltarusijoje vykdyti lituanistinį švietimą, dėl ko ugdymo procesas Pelesos ir Rimdžiūnų vidurinėse mokyklose lietuvių mokomąja kalba nutrūko. Lituanistinio švietimo veikla uždrausta ir Rusijos Kaliningrado srities vadovybės sprendimu.

Ekonomikos ir inovacijų viceministras K. Žemaitis informavo, kad kartu su pavaldžiomis institucijomis (VŠĮ Inovacijų agentūra, „Investuok Lietuvoje“ ir „Keliauk Lietuvoje“) veiklą diasporos politikos įgyvendinimo srityje vykdė trimis kryptimis: užsienio investicijų paieškos ir pritraukimo, eksporto iš Lietuvos didinimo ir atvykstamojo turizmo skatinimo. Pasak viceministro, 2022 m. pasiektas geras pagreitis įtraukiant diasporą į ekonominės diplomatijos veiklas: diasporos profesionalai Lietuvos įmonėms teikė konsultacijas tarptautiškumo ir eksporto plėtros klausimais, prisidėjo rengiant

verslo misijas, tarpininkavo ieškant kontaktų eksporto veikloms vykdyti, dalyvavo Eksporto klubų veikloje. 2022 m. bendradarbiaujant su Lietuvos diplomatinėmis atstovybėmis, diasporos atstovais ir organizacijomis, buvo organizuoti Lietuvos turizmo pristatymo renginiai diasporai (8 renginiuose dalyvavo apie 1000 diasporos atstovų). 2022 m. EIM papildomai skyrė 50 tūkst. eurų diasporos projektų rėmimui ekonominės diplomatijos srityje. K. Žemaitis taip pat pristatė diasporos jaunimui skirtas priemones: programą „Kurk Lietuvai“, pagal kurią organizuojamos užsienyje studijų ar darbo patirties įgijusių diasporos atstovų stažuotės Lietuvos valstybės institucijose bei Kazickų šeimos fondo inicijuotą programą „Bring Together Lithuania“, skirtą Lietuvos diasporos jaunimo vasaros stažuotėms Lietuvoje, prie kurios plėtros prisideda ir EIM. K. Žemaitis taip pat minėjo finansinių paskatų aukštos kvalifikacijos darbuotojams, tame tarpe ir diasporos atstovams, naują reglamentavimą; informavo apie jau antrą diasporos atstovą, paskirtą komercijos atašė pareigoms, taip pat apie sėkmingą bendradarbiavimą su diaspora, rengiantis 2023 m. Čikagoje, JAV, vykšančiam verslo forumui. K. Žemaitis patikino, kad ir toliau bus siekiama didinti ir stiprinti diasporos įsitraukimą į ekonominės diplomatijos veiklas.

Kultūros viceministras A. Vilčinskas pabrėžė, kad dėmesys lietuviškos kultūros užsienyje puoselėjimui 2022 m. skirtas ne tik per KM ir jai pavaldžių institucijų – LNKC ir Lietuvos kultūros tarybos (LKT) – įgyvendintas veiklas, bet ir kitų institucijų, pavestų KM reguliavimo ar pavaldumo sričiai: Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo (SRTRF), Valstybinės kultūros paveldo komisijos, o taip pat jungtines kartu su LRVK ir ŠMSM įgyvendintas veiklas. Pasak A. Vilčinsko, kultūros srityje bendrai įgyvendintos 33 priemonės, kurioms skirtas finansavimas sudarė daugiau nei 300 tūkst. eurų. Viceministras minėjo LNKC suteiktą metodinę pagalbą organizuojant XVI Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventę, Argentinoje vykusią lietuvių šokių šventę, kitus tradicinę kultūrą propaguojančius renginius ir priminė, kad LNKC dirba užsienio lietuvių klausimus kuruojantis specialistas. A. Vilčinskas pasidžiaugė, kad daugiau kaip du kartus (nuo 70 tūkst. eurų 2019 m. iki 160 tūkst. eurų 2022 m.) išaugo finansavimas LKT projektams, skirtiems „Globalios Lietuvos“ idėjos sklaidai ir bendrų Lietuvos bei užsienyje gyvenančių lietuvių tradicinės kultūros ir modernios tapatybės puoselėjimo iniciatyvų įgyvendinimui; informavo, kad 95 tūkst. eurų skirta LKT profesionalaus meno, šiuolaikinės kultūros pristatymo projektams. Akcentuodamas siekį į projektinę veiklą įtraukti kuo daugiau diasporos jaunimo, viceministras informavo, kad 2022 m. Kultūros paso paslaugomis pasinaudojo 1371 mokinys, iš užsienio užsakytos 148 edukacinės paslaugos. Pasak A. Vilčinsko, tai geras rezultatas, bet kartu paragino diasporą dar aktyviau naudotis teikiamomis Kultūros paso paslaugomis, nes jomis naudojosi mažiau kaip pusė Europos Sąjungos šalyse veikiančių mokyklų. Viceministras informavo, kad SRTRF finansavo 13 skirtingų viešosios informacijos skaidos projektų diasporoje, skirdamas 79 tūkst. eurų. Taip pat paminėjo reikšmingą LRT indėlį kuriant ir transliuojant kultūrinio pobūdžio informaciją, kaupiamą ir pasiekiamą LRT mediatekoje, Valstybinės kultūros paveldo komisijos organizuotą duomenų bazės „U Paveldas“ atnaujinimą ir kitas veiklas. Kultūros viceministras teigė, kad 2023 m. bus siekiama plėsti kultūros edukacijų apimtį, didinti kultūros prieinamumą per skaitmenines priemones, skirti daugiau dėmesio kultūros srities mokymams.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas papildė, kad Lietuvos kultūros sklaidos srityje labai svarbus ir kultūros atašė vaidmuo. Kultūros viceministras A. Vilčinskas atkreipė dėmesį, kad kaip tik 2022 m. buvo užbaigta Lietuvos kultūros instituto pertvarka ir funkcijų peržiūra, šiuo klausimu bendradarbiaujant ir su URM.

Darbo grupės pirmininkas informavo, kad kitas darbo grupės posėdis bus skirtas Veiksmų plano 2024–2026 m. projektui aptarti.

2. Grįžimo į Lietuvą klausimai.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas, pristatydamas klausimą pabrėžė, kad grįžimo į Lietuvą skatinimas – svarbus Lietuvos diasporos politikos prioritetas. Jis pasidžiaugė, kad per pastaruosius trejus metus iš eilės į Lietuvą sugrįžo daugiau Lietuvos Respublikos piliečių nei išvyko. Pasak E. Meilūno, siekiant, kad dar daugiau išvykusių sugrįžtų, bus stiprinamas informacijos teikimas vieno langelio principu, labiau koordinuojama institucijų veikla. E. Meilūnas informavo, kad URM suformavo valstybės institucijų ir savivaldybių, įgyvendinančių grįžimo skatinimo ir (re)integracijos

lengvinimo priemonės, ekspertinę grupę – neformalų kontaktinių asmenų tinklą, kuri sudaro apie 70 institucijų ir savivaldybių atstovai. Artimiausiu metu bus organizuojamas šios ekspertinės grupės susitikimas. E. Meilūnas taip pat informavo, kad URM atliko Lietuvos institucijų ir savivaldybių taikomų priemonių ir iniciatyvų analizę, kuri parodė, kad nemažai Lietuvos institucijų yra aktyvios grįžimo skatinimo srityje, tad svarbu subalansuoti pastangas, sekti geraisiais pavyzdžiais. Ekspertinės grupės susitikime bus aptariama, kokią informaciją planuojantiems sugrįžti turėtų pateikti institucijos ir savivaldybės, koks yra tikslinės informacijos grįžtantiems poreikis. Tarp gerųjų Lietuvos institucijų ir savivaldybių, kurios viešina tikslinę informaciją grįžtantiems savo interneto svetainėse, pavyzdžių E. Meilūnas paminėjo Užimtumo tarnybos prie LR SADM projekto „Gal į Lietuvą?“ interneto svetainę, ŠMSM interneto svetainės skiltį, skirtą grįžtantiems į Lietuvą, Lietuvos kariuomenės teikiama informaciją karo prievolininkams, gyvenantiems užsienyje, taip pat Klaipėdos, Marijampolės, Ukmergės savivaldybių teikiama informaciją grįžtantiems. E. Meilūnas taip pat informavo, kad URM, bendradarbiaudama su kitomis Lietuvos institucijomis ir organizacijomis, parengė ir paskelbė Lietuvos diasporos jaunimui skirtą stažuocių, praktikos, pažintinių programų Lietuvoje duomenų bazę, kurioje pateikti pasiūlymai iš 58 Lietuvos institucijų, įstaigų ir organizacijų, joje yra virš 148 galimybių diasporos jaunimui Lietuvoje. Pažymėta, kad į šią iniciatyvą stengiamasi aktyviau įtraukti ir Lietuvos savivaldybes. E. Meilūnas paragino visas institucijas teikti idėjas dėl pažintinių programų, praktikos diasporos jaunimui. E. Meilūnas taip pat informavo, kad URM planuoja rengti koordinacinius susitikimus su atitinkamomis institucijomis aktualiems grįžimo į Lietuvą klausimams aptarti. Artimiausiu metu toks susitikimas planuojamas su EIM ir Užimtumo tarnyba prie LR SADM, siekiant pasitarti dėl užimtumo galimybių grįžtantiems vieningos informacinės platformos sukūrimo. E. Meilūnas pasidžiaugė išplėsta „Knygų starto“ iniciatyva: Lietuvos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos užsienyje įteikia „Knygų starto“ lauknešėlius Lietuvos diasporos vaikų tėvams, kurie kreipiasi dėl vaiko gimimo fakto įtraukimo į apskaitą ar teikia prašymą išduoti vaikui pirmąjį asmens tapatybės dokumentą. Į projektą jau įsitraukė Lietuvos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Vokietijoje, Airijoje, Danijoje, Švedijoje, Nyderlanduose, Ispanijoje, Prancūzijoje ir Belgijoje. Antroje šių metų pusėje prie šio projekto prisijungs ir daugiau Lietuvos diplomatinės atstovybių bei konsulinių įstaigų. Darbo grupės pirmininkas pasiūlė ŠMSM ir KM pagalvoti, kaip būtų galima išplėsti šį projektą ikimokyklinio amžiaus vaikams.

URM GLD direktorė L. Žukauskaitė informavo, kad diasporos atstovų reakcijos į „Knygų starto“ lauknešėlius yra labai teigiamos ir atkreipė dėmesį, kad dalis tėvų ateina į ambasadas ir su vyresniais vaikais. L. Žukauskaitė taip pat pasidžiaugė, kad iš užsienio į Lietuvą grįžta diasporos jaunimas – GLD dirba diasporos atstovai, grįžę iš Jungtinės Karalystės, Pietų Afrikos Respublikos. L. Žukauskaitė atkreipė dėmesį į LR Seimo narės D. Asanavičiūtės organizuotą įkvepiančią diskusiją su iš užsienio tarnauti Lietuvos kariuomenėje grįžusiais jaunuoliais. Pratęsdama E. Meilūno mintį dėl darbo pasiūlymų vieningos bazės sukūrimo, L. Žukauskaitė pasidžiaugė, kad Užimtumo tarnyba prie LR SADM (projektas „Gal į Lietuvą?“) stiprina savo vaidmenį: skaitmenina paslaugas, aktyviai dalyvauja renginiuose užsienyje, susitinka su bendruomenėmis. Pasak L. Žukauskaitės, labai svarbu sujungti skirtingų institucijų iniciatyvas, siekiant padėti grįžtantiems darbo paieškose.

Užimtumo tarnybos prie LR SADM Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vedėja I. Laučienė sakė, kad įvairios apklausos rodo, kad mūsų tautiečius grįžti pirmiausia skatina šeima ir artimieji, o kitas svarbus aspektas – darbas, savirealizacija. I. Laučienė patvirtino, kad yra tam tikras informacijos grįžtantiems trūkumas, bet tuo pačiu pastebėjo, kad dėl galiojančių mitų užsienyje kartais informacija nėra teisingai priimama ir suprantama. Akcentuodama informacijos kokybės klausimą, I. Laučienė išreiškė nuomonę, kad informacija turi būti pateikta patraukliai, suprantamai, lakoniškai. I. Laučienės teigimu, dirbant su „Gal į Lietuvą“ iniciatyva teko girdėti teigiamų atsiliepimų, kad informacija pateikta suprantamai ir įdomiai. I. Laučienė taip pat pritarė požiūriui dėl bendros platformos, susijusios su darbo skelbimais ir darbo paieška, poreikio ir sakė, kad Užimtumo tarnyba jau buvo pradėjusi dirbti šiuo klausimu, atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo tarnyboje yra registruojama didžiausia darbo rinkos dalis. Pasak I. Laučienės, pastebimas susidomėjimo grįžimu į Lietuvą didėjimas, trūkstamas darbo vietas galėtų užimti diasporos atstovai. I. Laučienė pasidžiaugė, kad migracija į Lietuvą yra teigiama, didėja ir aukštos kvalifikacijos specialistų susidomėjimas grįžimu į Lietuvą. I. Laučienė informavo,

kad Užimtumo tarnyba prisiimtų lyderystę, kuriant vieningą užimtumo galimybių informacinę platformą, svarbu nedubliuoti funkcijų, o orientuotis į tai, ką kiekviena institucija daro kokybiškiausiai.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas dar kartą pabrėžė koordinavimosi tarp institucijų svarbą. Svarbu sujungti pastangas ir sukurti vieningą užimtumo galimybių platformą. E. Meilūnas pastebėjo, kad turime paradoksalią situaciją – Lietuvos pramonei trūksta apie 15-20 proc. darbuotojų, kurių ieškoma visuose pasaulio kontinentuose, iš kitos pusės turime tiek daug išvykusių tautiečių, kurie galėtų užimti laisvas darbo vietas.

LR Seimo narė D. Asanavičiūtė priminė, kad klausimas dėl Lietuvos diasporos pritraukimo į Lietuvos darbo rinką aptartas LR Seimo – PLB komisijos posėdyje, taip pat URM vykusiame Ekonominės diplomatijos tarybos darbo grupės posėdyje, svarbu tęsti pokalbį su darbdaviais. D. Asanavičiūtė informavo, kad ŠMSM yra parengusi nutarimą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, o tai yra labai svarbu grįžtantiems.

PLJS valdybos pirmininkas R. Rubavičius atkreipė dėmesį, kad grįžimas gali būti suprantamas ir plačiąja prasme per įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą. Jis informavo apie Jungtinės Karalystės lietuvių jaunimo sąjungos iniciatyva organizuotą virtualią karjeros mugę, kurioje dalyvavo Lietuvoje veikiančios įmonės. Pasak R. Rubavičiaus, renginys buvo labai sėkmingas. Jo nuomone, virtualūs formatai, ypač pirmajam susidomėjimui, yra labai veiksmingi. R. Rubavičius taip pat informavo apie kartu su Lituanistinių mokyklų asociacija organizuojamą pamokų ciklą, kurio metu bus pristatoma PLJS veikla lituanistinių mokyklų mokiniams.

Kultūros viceministras A. Vilčinskas pasidžiaugė, kad R. Rubavičius, kaip diasporos atstovas, tapo Jaunimo reikalų tarybos pirmininku.

GLL direktorė M. Šaraitė informavo apie GLL įgyvendinamas iniciatyvas, programą „Talent Reach“, kviečiant diasporos profesionalus domėtis darbo galimybėmis Lietuvoje, sugrįžti dirbti Lietuvai. Pabrėždama informacijos sklaidos svarbą, M. Šaraitė sakė, kad GLL dalinasi su diasporos atstovais kvietimais į svarbias valstybinio sektoriaus pozicijas, pvz. neseniai platino informaciją apie laisvą Registrų centro vadovo poziciją. Jei institucijos atsiųstų informaciją, GLL galėtų ja plačiau pasidalinti.

VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narė, administracijos vadovė L. Dusevičienė manymu, būtų tikslinga organizuoti bendrą renginį apie darbo rinką Lietuvoje, kuris pasiektų platesnę auditoriją.

MJJ fondo direktorė K. Stankutė-Jaščemskienė pasiūlė pagalvoti, kokiose platformose galėtų atsirasti mokslininkams aktuali informacija (pvz. viešieji pirkimai moksle, laisvos pozicijos, kitos galimybės). Taip pat išreiškė nuomonę, kad būtų galima pakalbinti grįžusius mokslininkus dalyvauti mentorystės programoje. K. Stankutė-Jaščemskienė pažymėjo, kad mielai bendradarbiautų šiais klausimais.

LMA valdybos narė D. Simonaitienė pasiūlė pagalvoti apie kelių dienų stovyklos lituanistinių mokyklų abiturientams organizavimą (pvz. vadovaujantis „Bring Together Lithuania“ pavyzdžiu).

3. Lietuvos diasporos apklausos 2022 m. rezultatai.

URM GLD direktorė L. Žukauskaitė pristatė URM užsakymu Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atliktos kasmetinės Lietuvos diasporos nuomonės apklausos rezultatus. Pažymėta, kad 2022 metų apklausa pirmą kartą buvo rengiama ne tik lietuvių, anglų, bet ir ispanų kalbomis, siekiant užtikrinti, kad nepakankamai lietuvių kalbą mokantys Lietuvos diasporos atstovai galėtų išsakyti savo nuomonę, taip pat bandant pasiekti ir Pietų Amerikoje gyvenančius tautiečius. L. Žukauskaitė informavo, kad internetu vykdomoje apklausoje dalyvavo 2059 Lietuvos diasporos atstovai iš 73 pasaulio šalių, dauguma respondentų (net 83 %) dalyvavo pirmą kartą.

PLJS pirmininkas R. Rubavičius pasidomėjo dėl rezultatų patikimumo, nes visada atliekant apklausas yra standartinis nuokrypis. L. Žukauskaitė atsakė, kad, pasak Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“, apklausos rezultatų paklaida neviršija 2,2% (jei atranka būtų

tikimybinė). L. Žukauskaitė taip pat pastebėjo, kad virš 80 % respondentų turi aukštąjį išsilavinimą, tad reikia pripažinti, kad tai yra daugiau aukštąjį išsilavinimą turinčios diasporos apklausa.

Kultūros viceministras A. Vilčinskas padėkojo už puikiai atliktą apklausą, pastebėjo, kad buvo labai gerai suformuluotos klausimų kryptys, pateiktos labai geros indikacijos tam tikrais veikos aspektais, kurie aktualūs ir kultūros sričiai. Pasak A. Vilčinsko, apklausos rezultatai padės išsigrąžinti, kaip galima būtų sustiprinti veiklą. L. Žukauskaitė pakomentavo, kad apklausos tikslas buvo ne tik klausti, bet kartu informuoti diasporą apie galimybes.

Valstybės duomenų agentūros generalinio direktoriaus pavaduotoja I. Masiulaitytei-Šukevič teiravosi, kaip buvo atrinkti respondentai, ir jei tai tie patys asmenys, kaip keitėsi jų nuomonė lyginant su praėjusių apklausų rezultatais. L. Žukauskaitė informavo, kad apklausa buvo internetinė, platinama įvairiais kanalais: socialiniais tinklais, el. paštu, per Lietuvos diplomatinės atstovybes ir lietuvių organizacijas užsienyje. Taip pat atkreipė dėmesį, kad nuo 2012 m. vykdoma apklausa yra anoniminė, anketos klausimai metai iš metų keičiasi, tik tam tikri klausimai išlieka tie patys, todėl galimybes palyginti, kaip keitėsi tų pačių respondentų nuomonė, nėra.

LR Seimo narė D. Asanavičiūtė pasidžiaugė puikiai atlikta apklausa, ypač tuo, kad buvo išanalizuoti Lietuvos diasporos naudojami žiniasklaidos kanalai, kuriais informacija geriausiai pasiekia tautiečius, nes tai yra labai aktualus klausimas rengiantis referendumui dėl daugybinės pilietybės. D. Asanavičiūtė taip pat informavo, kad Seime didžiule balsų persvara buvo pritarta nutarimo „Dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo paskelbimo“ projektui. Projektas dar bus svarstomas LR Seimo komitetuose, bet gegužės viduryje turėtų būti pritarimas ir paskelbtas referendumas 2024 m. gegužės 12 d. D. Asanavičiūtė minėjo, kad Seimo darbo grupėje dėl daugybinės pilietybės buvo pristatytas išsamus pasirengimo referendumui darbo planas, bus suformuluotos komunikacinės žinutės ir rudenį prasidės visuomenės informavimas.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė dr. V. Ščiglienė pasiteiravo, ar kitų metų apklausoje būtų galima integruoti ir paveldo dalykus. L. Žukauskaitė teigė, kad klausimynas yra atviras visų institucijų pasiūlymams, tačiau siūlė pagalvoti apie atskirą tikslinę apklausą, skirtą su paveldu susijusiems klausimams, atsižvelgiant į tai, kad paveldo klausimas yra aktualus ne visose užsienio šalyse. Atkreiptas dėmesys ir į tai, klausimynas negali būti per daug didelis, siekiant išlaikyti respondentų dėmesį.

Apibendrindama L. Žukauskaitė informavo, kad Lietuvos diasporos nuomonės apklausos ataskaita bus patalpinta URM interneto svetainės „Globalios Lietuvos“ dalyje.

Darbo grupės pirmininkas

Egidijus Meilūnas

Rengė:

A. Želnieinė, +370 706 52514, audrone.zelniene@urm.lt; A. Dumbliauskienė, +370 706 52574, ausra.dumbliauskiene@urm.lt; J. Radžiūnaitė-Kaleininkienė, +370 706 52513, jovita.radziunaite-kaleininkiene@urm.lt; J. Sakalytė, +370 706 52417, julita.sakalyte@urm.lt